

Handläggare
Petra Kling Gutenwik
Kommunikatör

Remiss: Motion från Axel Hallberg (MP) Gör Lunds kommun mer demokratisk!

Förslag till beslut

Byggnadsnämnden beslutar

att svara kommunstyrelsen enligt vad som framgår under rubriken
föredragning i stadsbyggnadskontorets tjänsteskrivelse

Sammanfattning

Axel Hallberg (MP) har inkommit med en motion till kommunfullmäktige med syftet att Lunds kommun ska bli bättre på att nå underrepresenterade grupper och låta dessa komma till tals.

Byggnadsnämnden ser i grunden positivt på förslaget att utreda hur representationer ser ut bland de Lundabor som lämnar yttranden i plansamråden och deltar i stadsbyggnadskontorets olika dialogaktiviteter. Ett sådant arbete är dock inte helt oproblematiskt då vi även bör ta hänsyn till integritet och att det ska upplevas som enkelt att delta i dialogerna.

Att utveckla nya dialogformer skulle högst troligt gynna bredden på de deltagande Lundabor, inte bara socialt utan även när det gäller exempelvis ålder och geografisk spridning. Detta kommer i sin tur leda till bättre underlag och större förankring varför stadsbyggnadsnämnden gärna utvecklar det arbetet ytterligare.

Underlag för beslutet

- Stadsbyggnadskontorets tjänsteskrivelse 2023-08-17
- Motion från Axel Hallberg (MP) "Gör Lunds kommun mer demokratisk!"

Ärendet

Bakgrund

Axel Hallberg (MP) har inkommit med en motion till

kommunfullmäktige där han bland annat vill se att byggnadsnämnden får i uppdrag att utreda vilka grupper som är över- respektive under-representerade i samråd och andra medborgardialoger. I motionen önskas även att även att byggnadsnämnden ska ta fram nya dialogformer för att i högre grad nå dem som idag är underrepresenterade i samråd och andra medborgardialoger.

Byggnadsnämnden har nu fått motionen på remiss för att ge ett underlag till kommunfullmäktiges svar.

Motionen innehåller också förslag på uppdrag till kommunstyrelsen som denna tjänsteskrivelse inte behandlar.

Föredragning

Det ligger i stadsbyggnadskontorets uppdrag och intresse att beakta Lundabornas och andra intressenters synpunkter i kommunens utveckling. Tydligast är detta när det gäller de processer som styrs av plan- och bygglagen där det finns reglerat att så kallat samråd och granskning ska genomföras. Syftet är att förbättra beslutsunderlaget genom att samla in kunskap om det aktuella planområdet. Syftet är också att ge intressenter som berörs insyn i arbetet med att ta fram en plan och möjlighet att lämna synpunkter på planförslaget. Plan- och bygglagen styr dock i ganska liten grad hur samråd, och senare granskning, ska genomföras, till exempel på vilket sätt synpunkter ska samlas in.

Stadsbyggnadskontoret genomför dialogaktiviteter varje år, antalet varierar stort och är till stor del beroende av vilka planer som håller på att tas fram och vilka övriga arbeten som är aktuella. Dialogen sker både vid myndighetsutövning och som ett fristående sätt att samla in underlag och berätta om kommunens utveckling.

Flertalet av dessa aktiviteter är inte dialog i egentlig mening, så som exempelvis Sveriges kommuner och regioner (SKR) beskriver dialog enligt den så kallade delaktighetstrappan. I stället rör det sig i detaljplanearbetet ofta om olika former av informationstillfällen. Tjänstepersoner och förtroendevalda finns på en plats för att svara på frågor, diskutera och uppmana till att lämna ett formellt yttrande om det rör sig om ett plansamråd. Möjligheten till medskapande är begränsat vid detta skede i planprocessen då så pass mycket redan är avgjort.

De tillfällen som har mer inslag av konsultation och/eller dialog är aktiviteter vid tidiga skeden i planeringen, till exempel inför att ett planprogram ska tas fram, eller i förarbete till översiktsplanen.

Under 2023 har stadsbyggnadskontoret hittills genomfört över tio tillfällen. Majoriteten har varit dialogaktiviteter med barn och unga inom översiktsplanarbetet där 220 barn deltog, utöver det gjorde över tusen barn och unga sin röst hörda i en enkät.

Sociala medier, främst Facebook, används som ett annat sätt att lyssna till Lundabornas åsikter och förklara och förtydliga stadsutvecklingstankar och där nås en delvis annan krets av Lundabor än de som annars kommer på möten eller skriver yttranden.

Att många Lundabor, med stor variation i till exempel ålder, boendeort och socioekonomi, gör sin röst hörd när det gäller stadsutveckling är positivt. Det ger en bredd på synpunkter utifrån olika kunskapsbakgrund och en förankring av stadsutvecklingsfrågorna. Detta gynnar den demokratiska processen och ökar förtroende för Lunds kommun.

Utredning av över- respektive underrepresenterade grupper
Stadsbyggnadskontoret ser positivt på förslaget att ta reda på mer om vilka grupper som är över- och underrepresenterade i dialogaktiviteter men ser också en del svårigheter med detta.

I motionen lyfts bostadsområde som en viktig parameter. Vid plansamråd ligger det i sin natur att det är de som redan bor i närområdet som kommer med yttrande och synpunkter, men många andra bakgrundsparameter är också intressanta utifrån möjligheten att bredda deltagandet i dialogaktiviteter.

Ett tillvägagångssätt där stadsbyggnadskontoret i efterhand undersöker vilka det är som deltagit i dialogaktiviteter eller har lämnat yttrande är i så fall att föredra.

I dagsläget har stadsbyggnadskontoret bostadsadress till större delen av de som lämnar yttrande vid plansamråd och granskning. Att i samband med samrådsaktivitet eller vid det tillfälle man lämnar det formella yttrandet begära ytterligare uppgifter som hjälper oss att förstå hur gruppen är sammansatt ser vi som problematisk utifrån flera olika anledningar.

Det handlar om att vi samlar in personuppgifter som inte är nödvändiga för att vi ska kunna utföra vårt uppdrag. Även om det inte handlar om känsliga personuppgifter är intentionen i GDPR-lagstiftningen att man inte ska efterfråga fler uppgifter än vad som krävs för att utföra en uppgift.

Det handlar även om en risk att den som ombes svara på bakgrundsfrågor upplever det som krångligt eller känner sig ifrågasatt och avstår att lämna synpunkter/delta i aktiviteten av den anledningen.

Vid webbenkäter ombes den svarande oftast att berätta vem den är utifrån ålder, kön och bostadsort, och anledningen är just att se hur representativ gruppen är. Vid en del av de samrådsaktiviteter som genomförs, till exempel workshops, anger den som anmäler sig vissa bakrundsparametrar – detta för att kunna sätta samman grupper på bästa sätt.

Vi har en bestämd känsla av att äldre Lundabor är överrepresenterade i både de formella plansamråden och i andra dialogaktiviteter, till exempel när det gäller översiktsplan. En analys som gjordes vid en webbenkät i översiktsplanarbetet 2022 visade att boende från tätorterna utanför Lund var överrepresenterade.

Ett intryck är även att ju mindre arbetsinsats aktiviteten kräver, desto större spridning får vi på deltagarna. I exempelvis webbenkäter har vi fått en större spridning än vid workshops och informationsträffar.

Utveckla nya dialogformer

Stadsbyggnadskontoret ser positivt på att ta fram nya dialogformer. Fler format för att lämna synpunkter kommer att gynna bredden på de deltagande Lundabor, inte bara socialt utan även när det gäller exempelvis ålder och geografisk spridning. Detta kommer i sin tur leda till bättre underlag och större förankring.

Stadsbyggnadskontoret har under senare år frångått konceptet med stora samrådsmöten, till förmån för mindre format med mer samtal, till exempel drop-in på en lokal samlingsplats. Att inte se Lunds tätort som en plats utan söka sig till de olika stadsdelarna är ett sätt att bredda representativiteten.

Vi ser också att en framgångsrik väg att nå fler är att vända sig direkt till grupper som vi ser är underrepresenterade och utforma en aktivitet som är direktanpassad utifrån deras förutsättningar och de frågeställningar som den gruppen finner mest intressanta.

Under pandemins restriktioner för hur vi fick lov att träffas togs det fram nya dialogformer. Till exempel genomfördes digitala möten, bokade telefontider och fler digitala enkäter. Att fortsätta utveckla nya och förfina befintliga dialogformer, anpassade efter de målgrupper vi vill nå, är något som stadsbyggnadskontoret gärna fortsätter med. För att inkludera en bredare grupp Lundabor behöver förbättringsarbetet även handla om marknadsföring av deltagande i stadsutvecklingen.

Personligt adresserade inbjudningar är traditionellt framgångsrika för att nå många, men helt andra kanaler och ett annorlunda tilltal kan vara mer effektiva för att nå specifika grupper.

Beredning

Förslaget har beretts inom stadsbyggnadskontorets avdelning för stöd och styrning.

Barnets bästa

Nya dialogformer bör utformas så att både fler barn och vuxna lättare kommer till tals. Att fler perspektiv tas med i planeringen kommer sannolikt innebära att barns intressen gynnas.

Ekonomiska konsekvenser

En mer ambitiös satsning på dialog och kommunikation i format som når fler grupper kommer att innebära ökade kostnader för Lunds kommun, åtminstone på kort sikt.

En del av kostnaden kan finansieras genom extern finansiering i form av planavgift. En ökad dialog ska främst ses som en kvalitetshöjning då det finns en osäkerhet kring om det långsiktiga ekonomiska konsekvenserna.

Anna Vroland
Avdelningschef

Petra Kling Gutenwik
Kommunikatör

Beslutet skickas till

För verkställighet eller motsvarande åtgärd:
Kommunstyrelsen

För kännedom:
Axel Hallberg (MP), förslagsställare